

VALSTS AIZSARDZĪBAS MĀCĪBA

Vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmeta programmas paraugs

Atbildīgā par izdevumu Zita Rukšāne

Aizsardzības ministrijas redakcija

© Aizsardzības ministrija, 2011

Saturs

Saturs	3
Ievads	4
Mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi	5
Mācību saturs	6
Mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks	8
1. Valsts aizsardzības mūsdienu izpratne	8
2. Nacionālo bruņoto spēku un Jaunsardzes izveidošanās	9
3. Zināšanu kopums karavīra prasmju apgūšanai	10
4. Ieroču klasifikācija un drošības noteikumu prasības	12
5. Ierindas mācība	13
6. Darbības ar ieročiem.....	14
7. Individuālās lauka kaujas iemaņas	15
8. Topogrāfijas un tūrisma prasmju nepieciešamība karavīra uzdevumu izpildei	17
9. Pirmās palīdzības sniegšana pēc uzbrukuma.....	19
10. Fizisko spēju – ātruma, izturības, spēka, koordinācijas, lokanības – pilnveidošana praktisko militāro vingrinājumu kvalitatīvai izpildei	20
11. Karavīru fiziskās sagatavotības pārbaudes nozīme fizisko spēju attīstīšanā.....	21
12. Fiziskās aktivitātes sociālajā un apkārtējā vidē	22
Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni	23
Mācību satura apguvei izmantojamo mācību līdzekļu un metožu uzskaitījums	25
Mācību līdzekļi.....	25
Mācību metodes.....	27

Ievads

Vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmeta "Valsts aizsardzības mācība" programmas paraugs (turpmāk – programmas paraugs) (saskaņā ar 2010. gada 18. maija starpresoru vienošanos) veidots atbilstoši mācību priekšmeta "Valsts aizsardzības mācība" standartam, ko izstrādājusi Aizsardzības ministrija sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju un Valsts izglītības satura centru. Ja izglītības iestāde vēlas savā izglītības programmā iekļaut Valsts aizsardzības mācību, Valsts izglītības satura centrs iesaka izmantot minēto mācību priekšmeta standartu. Saskaņā ar Ministru kabineta 2008. gada 2. septembra noteikumu Nr. 715 "Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmetu standartiem" 14. punktu izglītības iestāde mācību priekšmeta standartu saskaņo ar Valsts izglītības satura centru. Lai skola īstenotu mācību priekšmeta standartu, nepieciešami Aizsardzības ministrijas un Rekrutēšanas un Jaunsardzes centra atzinumi.

Programmas paraugs ir vispārējās vidējās izglītības programmas sastāvdaļa, kuru veido mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi, mācību saturs, mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks, mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni, mācību satura apguvei izmantojamo mācību līdzekļu un metožu uzskaitījums. Apgūstamo tēmu secību noteiktai klasei sakārto pedagogs atbilstoši skolēnu interesēm un spējām.

Piedāvātajam programmas paraugam ir ieteikuma raksturs. Pedagoģi var tematiskajā plānojumā konkretizēt un papildināt šī programmas parauga mācību saturu, tā apguves secību, mācību sasniegumu metodiskos paņēmienus, mācību līdzekļu un metožu uzskaitījumu. Pedagoģam ir tiesības veidot arī savu mācību priekšmeta programmu.

Programmas paraugs veidots vispārīgi, lai atspoguļotu vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmeta "Valsts aizsardzības mācība" standartā minēto obligāto saturu, īstenotu pamatprasības mācību satura apguvei un palīdzētu pedagogiem organizēt mācību darbu.

Mācību saturu veido četri komponenti: "Zināšanas un izpratne valsts aizsardzībā", "Darbība", "Fizisko spēju attīstība militārajā dienestā" un "Fiziskās aktivitātes sociālajā un apkārtējā vidē".

Katra skola, ņemot vērā skolēnu intereses un skolas materiāli tehnisko nodrošinājumu, slēdz sadarbības līgumu ar Rekrutēšanas un Jaunsardzes centru par metodisko un materiālo atbalstu programmas īstenošanā. Jaunieši, kuri mācību laikā iestājušies Jaunsardzē, piedalījušies kopīgajās jaunsargu aktivitātēs (piemēram, pārgājienos, nometnēs) un praktiski papildinājuši savas zināšanas, pēdējā mācību gadā var piedalīties jaunsargu 4.līmeņa testa kārtošā un saņemt sertifikātu, kas dod priekšrocības, stājoties dienestā NBS.

Mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi

Mācību priekšmeta mērķis

Veicināt izglītojamo interesi par dienestu Nacionālajos bruņotajos spēkos, militāro specialitāšu daudzveidību, pilnveidot pašvērtējumu un nostiprināt pilsonisko apziņu.

Mācību priekšmeta uzdevumi

Veidot izpratni par valsts aizsardzību un dienestu Nacionālajos bruņotajos spēkos.

Pilnveidot zināšanas un prasmes, kas dod iespēju turpināt izglītību un veidot karjeru valsts aizsardzībā.

Attīstīt patriotismu, pilsonisko apziņu, biedriskumu, drošsirdību un fiziskās spējas.

Mācību saturs

Mācību satura komponents	Mācību priekšmeta obligātais saturs	10.–12. klase
Zināšanas un izpratne valsts aizsardzībā	Valsts aizsardzības mūsdienu izpratne	Nacionālo bruņoto spēku vieta Ziemeļatlantijas līguma organizācijā un Eiropas Savienībā. Starptautisko kara likumu prasības. Vides aizsardzības prasības militāro mācību laikā.
	Nacionālo bruņoto spēku un Jaunsardzes izveidošanās	Nacionālo bruņoto spēku vēsture. Jaunsardzes izveidošanās.
	Zināšanu kopums karavīra prasmju apgūšanai	Kājnieku vada un nodaļas struktūra. Pārvietošanās apvidū un šķēršļu pārvarēšana. Maskēšanās. Sakaru līdzekļi. Topogrāfija. Tūrisma pamatelementi. Rīcība negadījuma vietā pēc uzbrukuma. Karadarbības izraisītie dabas katastrofu veidi.
	Ieroču klasifikācija un drošības noteikumu prasības	Drošība, darbojoties ar ieročiem. Ieroču klasifikācija. Masu iznīcināšanas ieroči. Aizsardzības līdzekļi pret masu iznīcināšanas ieročiem.
Darbība	Ierindas mācība	Karavīra pienākumi ierindā. Karavīra darbības ierindā.
	Darbības ar ieročiem	Ieroču izjaukšana, salikšana un apkope. Praktiskā šaušana. Granātas mešana.
	Individuālās lauka kaujas iemaņas	Kaujas ekipējuma sagatavošana. Taktiskā pārvietošanās. Ierakumu iekārtošana. Mērķu norādīšana. Roku signāli. Ejas mīnu laukā. Sakaru līdzekļi. Individuālā aizsardzība pret masu iznīcināšanas ieročiem.

	Topogrāfijas un tūrisma prasmju nepieciešamība karavīra uzdevumu izpildei	Attāluma noteikšana. NATO koordināšu sistēma. Azimuts, direkcijas leņķis. Pārvietošanās apvidū pēc kartes. Maršruta kartītes. Pārgājiena grupas ekipējums. Nakšņošanas vieta. Šķēršļu pārvarēšana. Ugunsgrūdu veidi. Ūdens iegūšanas veidi.
	Pirmās palīdzības sniegšana pēc uzbrukuma	Pārsēju veidi. Asiņošanas apturēšana. Palīdzība traumām gadījumos. Ievainotā evakuācija.
Fizisko spēju attīstība militārajā dienestā	Fizisko spēju – ātruma, izturības, spēka, koordinācijas, lokanības – pilnveidošana praktisko militāro vingrinājumu kvalitatīvai izpildei	Fizisko īpašību pilnveidošana. Lietišķo sporta veidu elementu izmantošana fiziskās sagatavotības pilnveidošanā. Apgūto sporta veidu elementu nozīme fizisko spēju attīstībā.
	Karavīru fiziskās sagatavotības pārbaudes nozīme fizisko spēju attīstīšanā	Karavīru fiziskās sagatavotības pārbaudes tests. Personīgo rezultātu attīstības dinamikas izvērtēšana.
Fiziskās aktivitātes sociālajā un apkārtējā vidē		Projektu izstrāde. Karavīru piemiņas vietu sakopšana. Dalība valsts svētkos. Godīgas spēles principi.

Mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks

Sasniedzamais rezultāts mācību satura apguves laikā, kas raksturo skolēnu attieksmi, norādīts slīprakstā.

1. Valsts aizsardzības mūsdienu izpratne (4% no kopējā mācību stundu skaita)

- 1.1. Nacionālo bruņoto spēku vieta Ziemeļatlantijas līguma organizācijā un Eiropas Savienībā;
- 1.2. starptautisko kara likumu prasības;
- 1.3. vides aizsardzības prasības militāro mācību laikā.

Sasniedzamais rezultāts

Zināšanas un izpratne	Darbība
<p>Izprot, kas ir valsts aizsardzība un tās specifika mūsdienās.</p> <p>Ir iepazinies ar informāciju par Nacionālo bruņoto spēku vietu Ziemeļatlantijas līguma organizācijā (NATO) un Eiropas Savienībā.</p> <p>Izprot Latvijas armijas galvenās aktivitātes starptautiskajās misijās.</p> <p>Zina starptautisko kara likumu prasības.</p> <p>Izprot karavīru pienākumus un tiesības atbilstoši likumu un reglamentu prasībām.</p> <p>Zina Latvijas armijas karavīru sastāvu, dienesta pakāpes, formas tērpus un atšķirības zīmes.</p> <p>Ieguvis vispārēju informāciju par dabas un tehnogēno katastrofu veidiem un var paskaidrot rīcību to laikā.</p> <p>Ir iepazinies ar informāciju par vides aizsardzības prasībām militāro mācību laikā.</p> <p>Izprot Ādažu poligona lieguma prasības un tā nozīmi Latvijas dabas fonda saglabāšanā.</p>	<p>Prot parādīt kartē Eiropas Savienības un Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalstis.</p> <p>Prot sagatavot informatīvu materiālu par Eiropas Savienību un Ziemeļatlantijas līguma organizāciju.</p> <p>Prot kartē parādīt Latvijas armijas vienību atrašanās vietas starptautiskajās misijās.</p> <p>Lieto likumos un reglamentos apstiprinātos terminus.</p> <p>Praktiskajās mācībās ievēro Bruņoto spēku iekārtas reglamenta, Karavīru militārās disciplīnas reglamenta un Garnizona un sardzes dienesta reglamenta prasības.</p> <p>Atpazīst ar dabas aizsardzību saistītās informatīvās zīmes.</p> <p><i>Praktisko nodarbību laikā ievēro vides aizsardzības prasības un saudzē dabu.</i></p>

2. Nacionālo bruņoto spēku un Jaunsardzes izveidošanās (3% no kopējā mācību stundu skaita)

2.1. Nacionālo bruņoto spēku vēsture;

2.2. Jaunsardzes izveidošanās.

Sasniedzamais rezultāts

Zināšanas un izpratne	Darbība
<p>Zina galvenās militārās operācijas, kurās Pirmā pasaules kara laikā piedalījās latviešu strēlnieki.</p> <p>Izprot Latvijas brīvības cīņu notikumus un to nozīmi valstī un savā novadā.</p> <p>Izprot latviešu karavīru dalību Otrā pasaules kara notikumos.</p> <p>Zina galvenos faktus par Latvijas armijas izveidi 1919.–1940. gadā.</p> <p>Zina pirmos Latvijas neatkarīgos militāros formējumus 1990.–1992. gadā.</p> <p>Izprot svarīgākos Nacionālo bruņoto spēku un Jaunsardzes izveidošanas vēsturiskos faktus, šo organizāciju nozīmi jaunatnes audzināšanā un valsts aizsardzībā.</p> <p>Zina NBS spēku veidus un izprot to galvenās funkcijas.</p> <p>Izprot Jaunsardzes nolikuma prasības.</p>	<p>Prot kartē parādīt kauju vietas ar latviešu karavīru piedalīšanos.</p> <p><i>Piedalās latviešu karavīru piemiņas pasākumos.</i></p> <p><i>Pilda jaunsarga pienākumus un piedalās Jaunsardzes vienības pašpārvaldē.</i></p>

3. Zināšanu kopums karavīra prasmju apgūšanai (16% no kopējā mācību stundu skaita)

- 3.1. kājnieku vada un nodaļas struktūra;
- 3.2. pārvietošanās apvidū un šķēršļu pārvarēšana;
- 3.3. maskēšanās;
- 3.4. sakaru līdzekļi;
- 3.5. topogrāfija;
- 3.6. tūrisma pamatelementi;
- 3.7. rīcība negadījuma vietā pēc uzbrukuma;
- 3.8. karadarbības izraisītie dabas katastrofu veidi.

Sasniedzamais rezultāts

Zināšanas un izpratne	Darbība
<p>Izprot karavīra lomu valsts aizsardzībā un tās izpildei nepieciešamās prasmes.</p> <p>Zina kājnieku vada struktūru un izprot nodaļas elementu galvenās funkcijas.</p> <p>Zina higiēnas prasības nodarbēm lauka apstākļos.</p> <p>Zina dabas materiālu izmantošanas nosacījumus.</p> <p>Izprot atšķirības, maskējoties dažādos gadalaikos.</p> <p>Zina nodaļas pārvietošanās formācijas, patruļbāzes formas.</p> <p>Izprot karavīru izvietojumu dažādās formācijās.</p> <p>Izprot taktiski pareizu šķēršļu (sētas, sienas, grāvja, ceļa, atklāta lauka, dzeloņdrāšu) pārvarēšanu apvidū nodaļas sastāvā.</p> <p>Zina Ziemeļatlantijas līguma organizācijas fonētisko alfabētu.</p> <p>Izprot faktorus, kas var ietekmēt sakaru pārraides kvalitāti.</p> <p>Zina dažādus sakaru veidus.</p> <p>Izprot sakaru veidu izmantošanas iespējas atkarībā no uzdevuma.</p>	<p>Prot izvēlēties pareizu apģērbu un ekipējumu nodarbēm lauka apstākļos.</p> <p><i>Ievēro higiēnas prasības nodarbībās telpās un lauka apstākļos.</i></p> <p>Prot attēlot uz tāfeles vai maketā nodaļas formācijas (kolonna pa vienam, kolonna pa divi, ķēde, ķīlis, rombs), to pārvietošanos un pārkārtošanos no vienas formācijas otrā.</p> <p>Prot attēlot uz tāfeles vada trīsstūra ilgās patruļbāzes formu un karavīru izvietojumu tajā.</p> <p>Prot izstrādāt pārgājiena maršrutu, ievērojot atšķirības drošā teritorijā un pretinieka teritorijā.</p> <p>Plānojot pārvietošanos, izvēlas taktiski pareizo sētas, ceļa, sienas, grāvja, upes, atklāta lauka un dzeloņdrāšu pārvarēšanu nodaļas sastāvā.</p> <p>Prot sastādīt ziņojumu, izmantojot Ziemeļatlantijas līguma organizācijas fonētisko alfabētu.</p> <p>Atpazīst Latvijas armijas rīcībā esošos sakaru līdzekļus.</p> <p>Prot raksturot apvidu pēc armijas topogrāfiskajām kartēm, izmantojot</p>

<p>Zina brīdinājuma signālus un izprot rīcības nozīmi pēc to saņemšanas.</p> <p>Zina sporta un topogrāfisko karšu mērogus un apzīmējumus.</p> <p>Zina pārgājiena maršruta plānošanas un izstrādes pamatprincipus.</p> <p>Izprot atšķirības grupas un nodaļas inventāra plānošanā pārgājienam.</p> <p>Zina uguns iegūšanas un uzturēšanas paņēmienus.</p> <p>Izprot uguns iegūšanas un uzturēšanas paņēmienus atšķirības dažādos laika apstākļos.</p> <p>Izprot rīcības secību negadījuma vietā pēc uzbrukuma.</p> <p>Zina ABC shēmu, atpazīst un izprot kļūdas demonstrētajās darbībās uz manekena.</p> <p>Zina raksturīgos bojājumus pēc uzbrukuma.</p> <p>Zina, kā komplektēt individuālo aptieciņu, piedaloties mācībās lauka apstākļos.</p> <p>Izprot karavīra ekipējuma izmantošanas iespējas pirmās palīdzības sniegšanā.</p> <p>Ir iepazinies ar informāciju par karadarbības izraisītiem dabas katastrofu veidiem un apzinās rīcību to laikā.</p>	<p>NBS pieņemto terminoloģiju.</p> <p>Prot sagatavot vienas dienas pārgājiena plānu un maršrutu (mērķis, uzdevumi, attālums, pārvietošanās režīms, atpūtas vietas izvēle).</p> <p>Prot plānot individuālo un grupas ekipējumu.</p> <p>Prot izvērtēt situāciju negadījuma vietā un pareizi izsaukt glābšanas dienestus.</p> <p>Apzinās palīdzības sniedzēja rīcību negadījuma vietā un to, kā pasargāt sevi, sniedzot palīdzību uzbrukumā cietušajiem.</p> <p>Prot pareizi demonstrēt atdzīvināšanas pasākumus uz manekena un novietot cietušo stabilā sānu pozā.</p>
---	--

4. Ieroču klasifikācija un drošības noteikumu prasības (3% no kopējā mācību stundu skaita)

- 4.1. drošība, darbojoties ar ieročiem;
- 4.2. ieroču klasifikācija;
- 4.3. masu iznīcināšanas ieroči;
- 4.4. aizsardzības līdzekļi pret masu iznīcināšanas ieročiem.

Sasniedzamais rezultāts

Zināšanas un izpratne	Darbība
<p>Zina drošības noteikumu prasības, darbojoties ar ieročiem un saskaroties ar sprādzienbīstamiem un nepazīstamiem priekšmetiem.</p> <p>Zina ieroču un kaujas granātu iedalījumu, galvenās sastāvdaļas un tehniskos rādītājus, izprot to darbības pamatprincipus.</p> <p>Ir iepazinies ar informāciju par mīnu un sprāgstvielu veidiem un izprot darbības, uzduroties mīnu laukam.</p> <p>Zina masu iznīcināšanas ieroču klasifikāciju.</p> <p>Izprot kodolieroču, radioaktīvo, bioloģisko un ķīmisko ieroču darbības principus.</p> <p>Zina individuālos un kolektīvos līdzekļus aizsardzībai no masu iznīcināšanas ieročiem.</p> <p>Izprot rīcību pēc kodolieroču, radioaktīvo, bioloģisko un ķīmisko ieroču izmantošanas.</p>	<p>Ievēro drošības noteikumu prasības, darbojoties ar ieročiem un saskaroties ar sprādzienbīstamiem un nepazīstamiem priekšmetiem.</p> <p>Atpazīst un prot nosaukt kaujas atbalsta ieročus no grāmatas "Kaimiņvalstu apbruņojuma identifikācijas rokasgrāmata".</p>

5. Ierindas mācība (4% no kopējā mācību stundu skaita)

5.1. karavīra pienākumi ierindā;

5.2. karavīra darbības ierindā.

Sasniedzamais rezultāts

Zināšanas un izpratne	Darbība
Izprot ierindas noteikumu terminus un definīcijas. Izprot karavīra pienākumus pirms stāšanās ierindā un ierindā.	Precīzi izpilda karavīra pienākumus pirms stāšanās ierindā un ierindā. Prot individuāli pārvietoties brīvsolī un kopsolī. Prot izpildīt pagriezienus uz vietas un kustībā. Prot izpildīt darbības slēgtā ierindā uz vietas. Prot pārvietoties slēgtā ierindā. Prot iziet no ierindas un pieiet pie priekšnieka. Prot izpildīt militāro sveicināšanu.

6. Darbības ar ieročiem (6% no kopējā mācību stundu skaita)

- 6.1. ieroču izjaukšana, salikšana un apkope;
- 6.2. praktiskā šaušana;
- 6.3. granātas mešana.

Sasniedzamais rezultāts

Zināšanas un izpratne	Darbība
<p>Zina pneimatisko un mazkalibra ieroču sastāvdaļas.</p> <p>Zina trieciensautenes sastāvdaļas un galvenos tehniskos rādītājus.</p> <p>Izprot pareiza šaušanas stāvokļa nozīmi šaušanas precizitātes nodrošināšanā.</p>	<p>Prot patstāvīgi izjaukt un salikt trieciensauteni pareizā secībā.</p> <p>Patstāvīgi veic ieroču apkopi.</p> <p>Prot patstāvīgi pielādēt un izlādēt trieciensauteni.</p> <p>Prot ieņemt šaušanas stāvokļus "guļus", "tupus", "sēdus", "no ceļa" un "stāvus".</p> <p>Šaujot ar pneimatisko ieroci no šaušanas stāvokļa "guļus", no pieciem šāvieniem trāpa mērķī trīs.</p> <p>Šaujot ar mazkalibra ieroci no šaušanas stāvokļa "guļus", no pieciem šāvieniem trāpa mērķī četrus.</p> <p>Šaujot ar trieciensauteni no šaušanas stāvokļa "guļus", no desmit šāvieniem trāpa mērķī piecus.</p> <p>Prot mest mācību granātu no stāvokļiem "guļus", "no ceļa" un "stāvus".</p> <p>Prot no trim iespējamām granātām vismaz vienu trāpīt horizontālā mērķī (diametrs – 3 m) "guļus" – 7 m attālumā, "no ceļa" – 10 m attālumā, "stāvus" – 15 m attālumā.</p>

7. Individuālās lauka kaujas iemaņas (26% no kopējā mācību stundu skaita)

- 7.1. kaujas ekipējuma sagatavošana;
- 7.2. taktiskā pārvietošanās;
- 7.3. ierakumu iekārtošana;
- 7.4. mērķu norādīšana;
- 7.5. roku signāli;
- 7.6. ejas mīnu laukā;
- 7.7. sakaru līdzekļi;
- 7.8. individuālā aizsardzība pret masu iznīcināšanas ieročiem.

Sasniedzamais rezultāts

Zināšanas un izpratne	Darbība
<p>Izprot apkārtējo apstākļu ietekmi uz individuālā un nodaļas ekipējuma sagatavošanu uzdevumam.</p> <p>Izprot individuālo un nodaļas pārvietošanās veidu izmantošanu atkarībā no teritorijas, redzamības un uzdevuma specifikas.</p> <p>Izprot darbības "reakcija uz pretinieka efektīvu uguni".</p> <p>Zina ierakumu veidus un izprot to izveidošanas nosacījumus.</p> <p>Zina roku signālus un izprot to lietošanu uzdevuma veikšanā.</p> <p>Izprot darbības, uzduroties mīnu laukam.</p> <p>Zina novada līmeņa rīcībā esošo sakaru līdzekļu sastāvdaļas, to nozīmi un funkcijas.</p> <p>Izprot rīcību pēc pretinieka uzbrukuma.</p> <p>Izprot rīcību pēc radioaktīvo, bioloģisko un ķīmisko ieroču izmantošanas.</p>	<p>Prot sagatavot individuālo kaujas ekipējumu atbilstoši uzdevumam, laika apstākļiem un apvidum.</p> <p>Pareizi veic individuālā un nodaļas ekipējuma maskēšanu.</p> <p>Prot izpildīt pārvietošanās veidus dienā – rāpošanu, līšanu, velšanos.</p> <p>Prot izpildīt pārvietošanās veidus naktī – iešanu taustoties, rāpošanu taustoties, līšanu taustoties.</p> <p>Prot taktiski pareizi pārvarēt šķēršļus (sētu, ceļu, sienu, grāvi, upi, atklātu lauku, dzeloņdrātis) nodaļas sastāvā.</p> <p>Prot reaģēt pēc pretinieka uguns atklāšanas imitācijas, nokrītot zemē, ieņemot tuvāko aizsegu un nosakot mērķu atrašanās vietu ar tiešo metodi.</p> <p>Prot pa pāriem pareizi taktiski pārvietoties, izmantojot manevru "uguns un kustība".</p> <p>Prot iekārtot individuālo seklo ierakumu atbilstoši auguma izmēram, kas nodrošina šaušanas iespējas, frontālo aizsardzību un neizceļas uz apkārtējā dabas fona.</p>

	<p>Prot norādīt mērķus līdz 300 m attālumam, izmantojot tiešo, orientiera, pulksteņa un rokas leņķa metodi.</p> <p>Nosauc parādītos roku signālus un parāda tos.</p> <p>Prot iekārtot individuālo patvērumu lauka apstākļos, izmantojot dabiskos materiālus vai telteni.</p> <p>Prot ar zondes palīdzību pareizi izveidot eju mīnu laukā 1 m platumā un 1 m garumā.</p> <p>Prot pareizā secībā sagatavot sakaru līdzekļus darbam.</p> <p>Prot veikt sakaru pārbaudi, ziņojuma pieņemšanu un nodošanu atbilstoši Ziemeļatlantijas līguma organizācijas standartiem.</p> <p>Prot sagatavot un uzvilkt gāzmasku.</p> <p>Prot veikt tūlītēju attīrīšanu pēc uzbrukuma – attīrīt sevi, apģērbu, personisko ekipējumu un ieroci.</p>
--	--

8. Topogrāfijas un tūrisma prasmju nepieciešamība karavīra uzdevumu izpildei (19% no kopējā mācību stundu skaita)

- 8.1. attāluma noteikšana;
- 8.2. NATO koordināšu sistēma;
- 8.3. azimuts, direkcijas leņķis;
- 8.4. pārvietošanās apvidū pēc kartes;
- 8.5. maršruta kartītes;
- 8.6. pārgājiena grupas ekipējums;
- 8.7. nakšņošanas vieta;
- 8.8. šķēršļu pārvarēšana;
- 8.9. ugunsroku veidi;
- 8.10. ūdens iegūšanas veidi.

Sasniedzamais rezultāts

Zināšanas un izpratne	Darbība
<p>Zina attāluma noteikšanas veidus un izprot to izmantojumu uzdevuma veikšanā.</p> <p>Zina, kā attāluma noteikšanas precizitāti ietekmē objekta izmēri, apgaismojums un citi faktori.</p> <p>Izprot topogrāfisko karšu koordinātu tīklu un tā izmantošanu uzdevuma veikšanai.</p> <p>Izprot direkcijas leņķa lietošanu.</p> <p>Zina rīcības nosacījumus apmaldīšanās gadījumos.</p> <p>Zina maršruta kartītes izstrādes principus.</p> <p>Zina, kā izvēlēties un iekārtot individuālo un grupas nakšņošanas vietu dažādos gadalaikos.</p> <p>Izprot mezglu un drošības sistēmu izmantošanu pārgājienā.</p> <p>Zina šķēršļu veidus un izprot to pārvarēšanas veidus.</p> <p>Zina vairākus ūdens iegūšanas veidus.</p>	<p>Prot noteikt attālumu starp objektiem uz kartes.</p> <p>Prot noteikt attālumu un apvidus objektu lielumu dabā, izmantojot dažādus paņēmienus.</p> <p>Prot nolasīt sešu ciparu un astoņu ciparu koordinātas.</p> <p>Prot noteikt savu atrašanās vietu dabā pēc kartes.</p> <p>Prot noteikt debespuses pēc saules, zvaigznēm, pulksteņa, apvidus īpatnībām un izmantojot kompasu.</p> <p>Prot noteikt virzienu (azimutu), izmantojot kompasu un karti, izdarīt azimuta korekcijas atkarībā no direkcijas leņķa un virzīties apvidū pēc tā.</p> <p>Prot orientēties apvidū un spēj veikt 4–5 km distanci ar 8–10 kontrolpunktiem.</p> <p>Prot izstrādāt maršruta kartīti un veikt pēc tās 3 km distanci ar pieciem posmiem.</p>

<p>Atpazīst ēdamus un neēdamus augus.</p>	<p>Prot komplektēt un sagatavot pārgājiena individuālo un grupas ekipējumu.</p> <p>Prot iekārtot individuālo nakšņošanas vietu, izmantojot telteni.</p> <p>Prot iekārtot grupas nakšņošanas vietu, uzcelt 12 vai 18 vietu zviedru armijas telti.</p> <p>Prot uzstāt mezglus (plakanais, kontrolmezgls, pavadonis, kāpslis, astotnieks, buliņš, aptverošais) un individuālo drošības sistēmu (krūšu apsējs, sēdeklītis).</p> <p>Prot no virvēm pagatavot nestuves.</p> <p>Prot pārvarēt dabiskos šķēršļus bez speciāla inventāra, ievērojot drošības noteikumus.</p> <p>Prot pārvarēt šķēršļus, izmantojot sporta tūrisma inventāru (paralēlās virves, nogāze, gaisa pārceļtuve, baļķis, "tarzāna" lēciens).</p> <p>Prot izveidot tūrisma šķēršļu joslu atbilstoši apvidus īpatnībām un pārvarēt to.</p> <p>Prot izveidot vairāku veidu ugunskurus, iegūt un uzturēt uguni dažādos laika apstākļos.</p> <p>Prot iegūt ūdeni lauka apstākļos (divi veidi).</p> <p>Prot pagatavot ēdienu no līdzpaņemtiem produktiem lauka apstākļos.</p> <p>Spēj veikt diennakts pārgājieni (18–20 km).</p>
---	---

9. Pirmās palīdzības sniegšana pēc uzbrukuma (5% no kopējā mācību stundu skaita)

- 9.1. pārsēju veidi;
- 9.2. asiņošanas apturēšana;
- 9.3. palīdzība traumām gadījumos;
- 9.4. ievainotā evakuācija.

Sasniedzamais rezultāts

Zināšanas un izpratne	Darbība
<p>Zina dzīvībai bīstamas asiņošanas pazīmes.</p> <p>Izprot palīdzības sniegšanas secību un saturu.</p> <p>Zina, kā rīkoties šoka gadījumā, un izprot šoka stāvokļa būtību.</p> <p>Zina traumu veidus un izprot rīcību dažādu ķermeņa daļu traumu gadījumos.</p> <p>Zina iespējamās bojājumus pēc uzbrukuma (piemēram, termiskie bojājumi, ķīmisko vielu izraisītie bojājumi, elektrotraumas, amputācijas, svešķermeņi) un izprot darbības, sniedzot pirmo palīdzību.</p> <p>Zina, kā darboties, ja ir vairāki cietušie.</p>	<p>Prot uzlikt dažādus pārsēju veidus, izmantojot marles saites un karavīra ekipējumu.</p> <p>Prot demonstrēt spiedoša pārsēja un žņauga uzlikšanu, rokas un kājas artērijas nospiešanu.</p> <p>Prot novietot cietušo šoka pozā.</p> <p>Prot demonstrēt pirmo palīdzību un cietušā novietošanu dažādu traumu gadījumos.</p> <p>Prot demonstrēt darbības nelaiemes gadījumu imitācijās.</p> <p>Prot evakuēt cietušo no automašīnas.</p> <p>Prot demonstrēt cietušā pārvietošanas veidus viena vai vairāku glābēju spēkiem drošā teritorijā un uzbrukuma laikā.</p> <p>Prot pagatavot nestuves no dabā esošiem materiāliem.</p>

10. Fizisko spēju – ātruma, izturības, spēka, koordinācijas, lokanības – pilnveidošana praktisko militāro vingrinājumu kvalitatīvai izpildei (7% no kopējā mācību stundu skaita)

- 10.1. fizisko īpašību pilnveidošana;
- 10.2. lietišķo sporta veidu elementu izmantošana fiziskās sagatavotības pilnveidošanā;
- 10.3. apgūto sporta veidu elementu nozīme fizisko spēju attīstībā.

Sasniedzamais rezultāts

Zināšanas un izpratne	Darbība
<p>Zina higiēnas prasības fiziskās aktivitātēs.</p> <p>Izprot fizisko īpašību attīstības principus.</p> <p>Izprot apgūto sporta veidu vingrinājumu nozīmi fizisko spēju attīstīšanā.</p>	<p><i>Patstāvīgi ievēro higiēnas prasības fiziskās nodarbībās.</i></p> <p>Patstāvīgi pilnveido fiziskās īpašības – ātrumu, izturību, spēku, koordināciju un lokanību –, lai kvalitatīvi izpildītu praktiskos militāros vingrinājumus.</p> <p>Veic atviegloto militarizēto šķēršļu joslu, ievērojot drošības tehniku šķēršļu pārvarēšanā.</p> <p>Pilnveido prasmes kādā no izvēlētajiem lietišķajiem sporta veidiem vai to vingrinājumos (biatlonā, šaušanā, militārajā daudzciņā).</p>

11. Karavīru fiziskās sagatavotības pārbaudes nozīme fizisko spēju attīstīšanā (3% no kopējā mācību stundu skaita)

- 11.1. karavīru fiziskās sagatavotības pārbaudes tests;
- 11.2. personīgo rezultātu attīstības dinamikas izvērtēšana.

Sasniedzamais rezultāts

Zināšanas un izpratne	Darbība
Izprot fizisko spēju attīstības nepieciešamību karavīra pienākumu pildīšanai. Izprot rezultātu attīstības dinamiku un tās izvērtēšanas nepieciešamību.	Patstāvīgi gatavojas karavīru fiziskās sagatavotības pārbaudes testa kārtošanai. Prot izvērtēt savu individuālo rezultātu attīstības dinamiku. Spēj nokārtot karavīru fiziskās sagatavotības pārbaudes testu (minimālais rezultāts – 30 punkti). Spēj veikt forsēto 10 km pārgājieni ar 15 kg ekipējumu.

12. Fiziskās aktivitātes sociālajā un apkārtējā vidē (4% no kopējā mācību stundu skaita)

- 12.1. projektu izstrāde;
- 12.2. karavīru piemiņas vietu sakopšana;
- 12.3. dalība valsts svētkos;
- 12.4. godīgas spēles principi.

Sasniedzamais rezultāts

Zināšanas un izpratne	Darbība
<p>Zina Latvijas valsts simboliku un izprot tās tapšanas vēsturi.</p> <p>Izprot svarīgākos vēsturiskos notikumus savā novadā.</p> <p>Zina jaunatnes nevalstiskās organizācijas, ar kurām sadarbojas Jaunsardze, un izprot to kopīgos un atšķirīgos darbības principus.</p>	<p>Izstrādā projektu novadpētniecībā saistībā ar vēsturiskajiem notikumiem savā novadā.</p> <p><i>Piedalās karavīru piemiņas vietu sakopšanā tuvākajā apkārtnē.</i></p> <p><i>Prot izteikt savu viedokli un piedalās diskusijās par Jaunsardzes darbību.</i></p> <p><i>Piedalās Jaunsardzes pašpārvaldes darbā.</i></p> <p>Prot sagatavot informatīvus materiālus par Jaunsardzes darbību un iepazīstināt ar tiem pārējos.</p> <p><i>Piedalās valsts svētkos, vēstures izziņas, atceres un citos pasākumos, ko organizē valsts, pašvaldība, Jaunsardze un citas organizācijas.</i></p> <p><i>Spēj būt godīgs, izpalīdzīgs un saprotošs mācībās, praktiskās nodarbībās, pasākumos un sabiedrībā.</i></p>

Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni

Istenojot programmu, attiecībā uz vērtēšanu jāievēro Ministru kabineta noteikumos par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu noteiktie skolēnu iegūtās vispārējās vidējās izglītības vērtēšanas pamatprincipi un kārtība.

Vērtēšanas organizētājs un vērtētājs:

- atbilstoši vērtēšanas mērķim izmanto diagnosticējošo, formatīvo un summatīvo vērtēšanu;
- izvēlas piemērotāko vērtēšanas vietu mācību procesā (ievadvērtēšana, kārtējā vērtēšana un nobeiguma vērtēšana);
- izmanto daudzveidīgas vērtēšanas formas un metodiskos paņēmienus;
- izvēlas vērtēšanas saturu atbilstoši mācību priekšmetā noteiktajam skolēna sasniedzamajam rezultātam;
- nosaka vērtēšanas kritērijus un izmanto pārbaudes darba mērķim atbilstošu vērtējuma atspoguļošanas veidu.

	Diagnosticējošā vērtēšana	Formatīvā vērtēšana	Summatīvā vērtēšana
Vērtēšanas uzdevumi	Noteikt skolēna iepriekš apgūtās zināšanas, prasmes un attieksmes mācību procesa plānošanai un uzlabošanai – turpmāko mācību mērķu precizēšanai, mācību uzdevumu izvēlei, satura sakārtošanai.	Dot iespēju skolēnam noteikt mācību sasniegumus attiecībā pret būtiskākajiem programmā formulētajiem sasniedzamajiem rezultātiem, lai tos uzlabotu. Veicināt skolēna atbildību un motivāciju, iesaistot viņus vērtēšanas procesā. Veicināt mācību procesa uzlabošanu.	Noteikt skolēna mācību sasniegumus, lai konstatētu apgūtās zināšanas, prasmes un attieksmes vērtējuma izlikšanai. Summatīvās vērtēšanas rezultātus var izmantot arī formatīviem mērķiem (informācijai par mācību mērķu un uzdevumu sasniegšanu, mācību procesā izmantoto metožu izvērtēšanai, lēmuma pieņemšanai par turpmāko darbu).
Vieta mācību procesā (norises laiks), biežums	Ievadvērtēšanu ieteicams veikt mācību kursa, mācību gada vai temata sākumā.	Kārtējo vērtēšanu veic mācību procesa laikā. Pedagogs to organizē pēc nepieciešamības.	Nobeiguma vērtēšanu veic katra temata noslēgumā, nepieciešamības gadījumā apvienojot nelielus tematus vai apjomīgākos tematus sadalot sīkāk. Var izmantot mācību gada beigās.
Vērtēšanas saturs	Saturu veido iepriekšējā mācību procesā apgūtās zināšanas, prasmes, attieksmes, kas būtiski nepieciešamas turpmākā mācību satura apguvē.	Saturu veido būtiskākie skolēnam sasniedzamie rezultāti (zināšanas, prasmes, attieksmes) temata apguves laikā.	Saturu veido skolēnam sasniedzamie rezultāti (zināšanas, prasmes, attieksmes) temata nobeigumā. Skolēnam iespējams savus mācību sasniegumus demonstrēt dažādos izziņas līmeņos.
Vērtēšanas formas	Izmantojamas daudzveidīgas vērtēšanas formas: mutvārdu, rakstiskas, praktisku prasmju, kombinētas; individuāla vai kolektīva		

	snieguma; vērtēt iespējams gan ar objektīvi, gan subjektīvi vērtējamiem uzdevumiem.		
Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Saruna, diskusija, aptauja, tests, novērošana u.tml.	Mācību rezultātu pārbaudīšanai galvenokārt izmanto tādas pašas metodes un paņēmienus kā mācību procesā. Saruna, diskusija, aptauja, tests, novērošana, individuālo rezultātu atīstības dinamikas un taktiskās sagatavotības līmeņa izvērtēšana, individuāls vai grupas projekts, referāts, u.tml.	Praktisks, rakstveida, mutvārdu vai kombinēts pārbaudes darbs, individuāls vai grupas projekts u.tml.
Vērtētājs	Pedagogs/skolēns atbilstoši izstrādātajiem vērtēšanas kritērijiem.	Pedagogs/skolēns atbilstoši izstrādātajiem vērtēšanas kritērijiem.	Pedagogs atbilstoši izstrādātajiem vērtēšanas kritērijiem.
Vērtēšanas kritēriji, to izveide	Kritēriji nepieciešami vērtējuma objektivitātes nodrošināšanai. Kritērijus izstrādā pedagogs atbilstoši izvēlētajām vērtēšanas formām un metodiskajiem paņēmieniem. Kritēriju izstrādāšanā var iesaistīt skolēnu, lai pilnveidotu vērtēšanas un pašnovērtēšanas prasmes. Pedagogs iepazīstina skolēnus ar vērtēšanas kārtību.		
Vērtējuma atspoguļošana	Vērtējums aprakstošs.	Vērtējums aprakstošs vai ieskaitīts/neieskaitīts.	Pedagogs vērtē 10 ballu skalā un to dokumentē.

Mācību satura apguvei izmantojamo mācību līdzekļu un metožu uzskaitījums

Mācību līdzekļi

1. Mācību literatūra

1.1. atbilstoši Ministru kabineta 2005. gada 18. oktobra noteikumiem Nr. 779 "Noteikumi par vispārējās izglītības iestāžu pedagoģiskā procesa organizēšanai nepieciešamo obligāto dokumentāciju" izglītības programmas īstenošanai izmantojamās mācību literatūras sarakstu turpmākajiem trim gadiem ne vēlāk kā divas nedēļas pirms kārtējā mācību gada beigām saskaņā ar izglītības iestādes pedagoģiskās padomes ieteikumu apstiprina izglītības iestādes direktors;

1.2. Aizsardzības ministrija iesaka standartā noteikto pamatprasību apguvei vai mācību sasniegumu pārbaudei šajā mācību priekšmetā izmantot šādu mācību literatūru:

- Balodis, A. *Latvijas un latviešu tautas vēsture*. – Rīga: Kabata, 1991.
- Bērziņš, P. *Latvijas Brīvības cīņas 1918.–1920.* – Rīga: Junda, 1992.
- Ģērmanis, U. *Latviešu tautas piedzīvojumi*. – Rīga: Jāņa sēta, 1990.
- Instruktoru rokasgrāmata*. – Rīga: MR 3-2.12, 2006.
- Izdzīvošana*. – Dobeles: ZS MC, 2000.
- Īsi padomi kareivim*. – Rīga: Zvaigzne ABC, 1998.
- Karavīra rokasgrāmata*. – Rīga: NBS MVP, 2005.
- Karo pareizi – rokasgrāmata bruņotajiem spēkiem*. – Rīga: LR VZD, 2004.
- Kaimiņvalstu apbruņojuma identifikācijas rokasgrāmata*. – Rīga, 2000.
- Kājnieku vada taktika*. – Rīga: NBS MVP, 2004.
- Kiseļevs, V. *Neapmaldies, nepazūdi*. – Rīga: Mona, 1995.
- Kursītis, J. *Latvija un NATO*. – Rīga: Rasa, [2007.]
- Latvija – likteņa gaitās*. – Rīga: Preses Nams, 2007.
- Lācis, V. *Latviešu zemes un tautas vēsture*. – Rīga: Vieda, 1.d. [2001.], 2.d. [2002.]
- Militāro apzīmējumu rokasgrāmata*. – Rīga: NBS MVP, 2006.
- Militāro disciplīnu reglamentējošo normatīvo aktu krājums* – Rīga: Aizsardzības ministrija, 2004.
- Mūsdienu Latvijas topogrāfiskās kartes*. – Rīga: Latvijas zemes dienests, 2001.
- Simsons, L. *Rietumu fronte*. – Rīga: Zvaigzne ABC, 1994.
- Strods, H. *PSRS kaujinieki Latvijā 1941.–1945. I daļa*. – Rīga: Fonds "Latvijas vēsture", 2006.
- Švābe, A. *Latvijas vēsture*. – Rīga: Avots, 1996.
- Trenera rokasgrāmata – 2.* – Rīga: Preses nams, 2006.
- Trieciensautene AK-4(G3)*. – Rīga: NBS MVP, 2005.

Žilko, J. *Orientierista rokasgrāmata*. – Rīga: Avots, 2005.

1.3. likumi un reglamenti:

Latvijas Republikas Zemessardzes likums [skatīts internetā 14.03.2011.]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=210634&from=off>
Militārā dienesta likums [skatīts internetā 14.03.2011.]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=63405>
Nacionālo bruņoto spēku likums [skatīts internetā 14.03.2011.]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=15836>
Militārā dienesta iekārtas reglaments AMR 14–1.– Rīga: LR Aizsardzības ministrija, 2004.

1.4. uzziņu literatūra: vārdnīcas, enciklopēdijas, statistiskie pārskati u.tml. izdevumi;

1.5. militārais žurnāls *Tēvijas sargs* [skatīts internetā 14.03.2011.]. Pieejams: http://www.sargs.lv/Zurnali/Tevijas_Sargs.aspx

2. Uzskates un tehniskie līdzekļi, iekārtas, ieroči un ekipējums

2.1. uzskates līdzekļi: tabulas, plakāti, attēli, audiovizuālie mācību līdzekļi u.tml.;

2.2. tehniskie līdzekļi un iekārtas: magnētiskā tāfele, interaktīvā tāfele, dators ar interneta pieslēgumu, projektor, televizors, radio, kodoskops u.tml.;

2.3. ekipējums un uzkabe: lukturītis, kompass, individuālā medicīnas pakete, nazis, karote, dakšiņa, katliņš, lāpstiņa, lāpstiņas soma, blašķe, blašķes soma, mugursoma ar rāmi (35 litri), guļammaiss, tūrisma paklājīņš, teltene (pančo);

2.4. ieroči un munīcija (sadarbībā ar sporta klubiem, Rekrutēšanas un jaunsardzes centru un NBS): pneimatiskā šautene ar slauķi, mazkalibra šautene ar tīrīšanas komplektu, signālpistole ar tīrīšanas komplektu, pneimatiskās lodītes, mazkalibra patronas 5,6 mm, signālraķetes, mērķi: Nr. 6, 7 un 8, AK-4 mācību ierocis.

Mācību metodes

Nosauktajām mācību metodēm ir ieteikuma raksturs. Metožu izvēli nosaka mācību satura apguves mērķis un uzdevumi. Svarīga ir izvēlēto metožu daudzveidība, kas padara mācību procesu interesantāku gan pedagogiem, gan skolēniem, kuru mācīšanās stili ir atšķirīgi. Programmā galvenā uzmanība veltīta tām metodēm, kuras ir aktuālas vidusskolā.

Metode.	Skaidrojums	Piemērs
Audiovizuālā metode	Demonstrē mācību filmas, populārzinātniskas filmas, kā arī mākslas filmu fragmentus. Iespējams izmantot arī audioierakstus. Papildina teorētiskās zināšanas, nostiprina izpratni, izraisa emocionālu pārdzīvojumu, veido attieksmi.	Skolēni noskatās mākslas filmu "Rīgas sargi", diskusijā pārrunā vēsturiskos notikumus Rīgā.
Darbs ar informāciju no plašsaziņas līdzekļiem	Pedagogs piedāvā skolēniem kādu no plašsaziņas līdzekļu piedāvātajām informācijām uzdevuma risināšanai. Skolēni iemācās izprast plašsaziņas līdzekļu pasniegto realitātes atspoguļojumu, saprast atspoguļoto notikumu cēloņus, atpazīt piedāvātās informācijas mērķus. Skolēni mācās izteikt savu viedokli par analizēto informāciju.	Skolēni analizē interneta portālā www.kasjauns.lv publicēto E. Barkāna rakstu "Latviešu leģionārus rehabilitēja jau pirms 63 gadiem" un atbild uz jautājumiem: Kāpēc šāds raksts šajā laikā? Kas notika pirms 63 gadiem? Kāpēc šie notikumi tiek dažādi interpretēti?
Demonstrējums	Pedagogs veic metodiski pareizu demonstrējumu. Kustību demonstrē lēnām, precīzi, ar nepieciešamo amplitūdu, uzsverot kustību raksturīgākās detaļas, norāda galvenās kļūdas. Kustību var sadalīt pa posmiem.	Pedagogs demonstrē ierindas elementa izpildi, atsevišķi demonstrējot kustību uz katru skaitījumu.
Diskusija	Skolēni grupās vai visa klase kopumā apspriež izvirzīto problēmu, argumentēti aizstāvēt savu viedokli.	Skolēni grupās diskutē par šādiem tematiem: "Latvija Eiropas Savienībā – plusi un mīnusi", "Latvijas karavīru dalība starptautiskajās misijās".

Metode.	Skaidrojums	Piemērs
	<p>Debates notiek starp divām skolēnu grupām, kuras aizstāv pretējus viedokļus.</p> <p>Tā attīsta prasmi ieklausīties citu viedoklī, izteikties, izmantot atbilstošus jēdzienus, argumentēt savu viedokli.</p>	
Domu karte	<p>Pedagogs baltas lapas vidū ieraksta tēmu un apvelk apli. Skolēni veido atzarus ar apakštēmām un pie atzariem pievieno atslēgvārdus.</p> <p>Metode palīdz strukturēt domu gaitu: no vispārīgā uz konkrēto un tikai tad iedziļināties detaļās.</p>	<p>Plānojot pārgājienu, lapas vidū uzraksta "Pārgājiens" un atzīmē pirmos atzarus: maršruts, inventārs, laika grafiks. Skolēni papildina domu karti, uzrakstot uz lapas visu nepieciešamo pārgājiena veiksmīgai norisei. Uzdevumu var veikt grupās, salīdzinot rezultātu.</p>
Grafiski informācijas organizēšanas paņēmieni	<p>Pedagogs stāstot izmanto tabulas, shēmas, diagrammas utt.</p> <p>Skolēni savu izpratni par procesu, objektu, parādību, sakarībām atspoguļo ar grafiku, tabulu, diagrammu palīdzību.</p> <p>Attīsta prasmi apkopot informāciju, saskatīt būtisko un pakārtoto.</p>	<p>Stāstot par tēmēšanu, pedagogs grafiski attēlo lodes trajektorijas atkarību no tēmēšanas, šautenes stāvokļa, vēja virziena, stipruma un citiem apstākļiem.</p>
Grupu, komandu darbs	<p>Pedagogs skolēnus sadala grupās. Grupām var dot vienādus vai dažādus uzdevumus. Būtiska ir grupu darba rezultāta prezentācija un izvērtēšana.</p> <p>Grupu darbs palīdz noārdīt psiholoģiskās barjeras, attīsta kontaktēšanās spējas, palīdz izprast kopīga darba problēmu.</p>	<p>Pedagogs grupām piedāvā dažādus informācijas avotus (grāmatas, preses izdevumus, interneta adreses) un uzdod atrast faktus un komentārus par konkrētu notikumu. Pēc noteikta laika grupas prezentē sagatavoto un analizē paveikto.</p>
Mācīšanās darot	<p>Mācīšanās darbībā, apgūtās zināšanas lietojot praksē, pēc tam pārdomājot iemācīto un izpildot vingrinājumus.</p> <p>Attīsta prasmju un iemaņu veidošanos reizē ar teorētisko zināšanu apgūšanu.</p>	<p>Trieciensauteni izjaucot un saliekot, skolēns nosauc katru detaļu, ko atdala vai pievieno ierocim. Nav nepieciešams atsevišķi mācīties trieciensautenes uzbūvi.</p>
Prāta vētra	<p>Skolēnus sadala grupās pa seši, katrs saņem kartīti, uz kuras uzraksta trīs idejas (īsi), tad kartītes grupā apmaina, nākamais dalībnieks otrā</p>	<p>Metode izmantojama pirms pasākuma organizēšanas vai lielāka projekta uzdevumu izvēles.</p>

Metode.	Skaidrojums	Piemērs
	<p>rindā pieraksta savas idejas vai papildina iepriekšējās. Tad visas idejas apkopo uz tāfeles vai lapas, lai tās neatkārtojas. Nepieciešams dot vienādu laiku katram tā, lai tas spētu iedziļināties un uzrakstīt savu priekšlikumu.</p> <p>Īsā laikā tiek ģenerētas daudzas idejas. Katram ir iespēja piedalīties un ierakstīt savu ideju.</p>	
Projektu metode	<p>Projekta metode skolēniem attīsta līdzatbildību, piederību grupai, ļauj izteikt sevi, darboties kopā, apliecinot sevi.</p> <p>Pedagogs palīdz formulēt projekta mērķi, izveidot darba grupas, sniedz atbalstu projekta izstrādē.</p>	<p>Skolēni projektu ietvaros apzina sava novada vēsturiskās vietas, apkopo informāciju par zīmīgiem notikumiem, organizē sakopšanas talkas un citus pasākumus.</p>
Sacensības	<p>Metodi izmanto fizisko īpašību attīstīšanai un kontrolei. Šo metodi lieto tikai tad, kad ir apgūtas un nostiprinātas vingrinājuma izpildes tehniskās iemaņas. Var izmantot gan individuālos, gan komandu sporta veidus.</p>	<p>Kad ir apgūta militārās šķēršļu joslas pareiza pārvarēšana, skolēni individuāli veic šķēršļu joslu ar laika kontroli. Lai attīstītu sadarbību, to pašu vingrinājumu veic komandā.</p>
Spēle, rotaļa	<p>Šī metode rada labvēlīgu emocionālo fonu, kas palīdz apgūt zināšanas, veido prasmes un iemaņas.</p>	<p>Spēle "Karogs". Sacenšas divi dalībnieki vai komandas. Spēles noteikumi atbilst "Tildes" šāda nosaukuma spēlei, tikai kauliņu vietā katram dalībniekam ir divi komplekti ar karavīru pakāpēm.</p> <p>Spēle attīsta taktisko domāšanu un iemāca karavīru pakāpes.</p>
Vārdiskā (stāstījums, izskaidrojums, pārrunas, analīze, apspriede)	<p>Metodi lieto lakoniski, izmantojot pareizu terminoloģiju un sasaistot ar dažādām uzskates metodēm. Tās uzdevums ir radīt izglītojamajam priekšstatu par apgūstamo tematu, terminoloģiju, vingrinājumiem. Ar šīs metodes palīdzību tiek iegūtas teorētiskās zināšanas.</p>	<p>Pedagogs stāsta par latviešu karavīru cīņām Pirmajā pasaules karā, stāstījumu papildina ar attēliem, filmas fragmentiem un notikumu vietu parādīšanu kartē.</p>